PIERWSZA ŁAWKA · ZESTAW KART PRACY · JĘZYK POLSKI · KLASA 8

Dział 6. Rozprawka i przemówienie na egzaminie

Teza i hipoteza, argument i przykład, akapit argumentacyjny, kompozycja rozprawki, cechy przemówienia według CKE, słownictwo porządkujące wywód, kryteria oceny wypracowania (20 pkt) i najczęstsze błędy. Sześć kart pracy: teoria z przykładami, ćwiczenia, utrwalenie, zastosowanie i dwa równoległe sprawdziany – z pełnym kluczem odpowiedzi.

Karta	Temat	Zadania
1	**Rozprawka i przemówienie na egzaminie – najważniejsze wiadomości** Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka	5 zad. 16 pkt
2	**Rozprawka i przemówienie na egzaminie – ćwiczenia podstawowe** Sprawdzam, czy rozumiem podstawy	6 zad. 14 pkt
3	**Rozprawka i przemówienie na egzaminie – utrwalenie** Zadania o wyższym poziomie trudności	5 zad. 15 pkt
4	**Rozprawka i przemówienie na egzaminie – w praktyce** Tekst, źródło, doświadczenie lub sytuacja z życia	2 zad. 16 pkt
5	**Sprawdzian: Rozprawka i przemówienie na egzaminie – grupa A** 25 minut · 18 pkt	7 zad. 18 pkt
6	**Sprawdzian: Rozprawka i przemówienie na egzaminie – grupa B** 25 minut · 18 pkt	7 zad. 18 pkt

Jak korzystać z zestawu

- Karta 1 zawiera najważniejsze wiadomości i przykłady – od niej warto zacząć.
- Karty 2–4 to ćwiczenia podstawowe, utrwalenie oraz zastosowanie wiedzy w tekście, na źródle lub w sytuacji z życia.
- Karty 5 i 6 to równoległe sprawdziany (grupa A i grupa B) z tymi samymi typami zadań i tą samą punktacją – gotowe na lekcję.
- Każda karta mieści się na osobnych stronach i ma własną punktację – można ją wydrukować osobno jako pracę domową, kartkówkę lub zastępstwo.
- Klucz odpowiedzi do wszystkich kart znajduje się na końcu zestawu. Wersja DOCX pozwala dowolnie edytować zadania.

Materiał oryginalny. Podstawa programowa 2017 w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 996). Pisownia według zasad od 1.01.2026. Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

Rozprawka i przemówienie na egzaminie – najważniejsze wiadomości

Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka

KARTA 1/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 16 pkt

Przypomnij sobie

- **Temat argumentacyjny na egzaminie**: rozprawka **albo** przemówienie – formę podaje temat. Praca ma mieć co najmniej **200 wyrazów** (liczą się wszystkie, także spójniki i przyimki). Musisz odwołać się do **lektury obowiązkowej**, a zwykle także do **innego utworu literackiego** – może nim być druga lektura obowiązkowa.
- **Teza** to stanowisko, które udowadniasz od początku (*Warto pomagać innym.*). **Hipoteza** to przypuszczenie, które sprawdzasz, a na końcu potwierdzasz albo odrzucasz (*Wydaje się, że pomaganie innym przynosi korzyść także pomagającemu.*).
- **Argument** to ogólne zdanie, które uzasadnia tezę (*Pomoc buduje zaufanie między ludźmi.*). **Przykład** to konkretna sytuacja z utworu, która potwierdza argument. Argumenty mogą odwoływać się do **faktów**, **logiki** albo **emocji**.
- **Akapit argumentacyjny** ma trzy części: argument → przykład z lektury (kto, co zrobił, w jakiej sytuacji) → wniosek cząstkowy, który łączy przykład z tezą (*Z tego wynika, że…*). Streszczenie lektury nie jest argumentowaniem.
- **Rozprawka**: wstęp (wprowadzenie w problem, teza lub hipoteza) → rozwinięcie (co najmniej dwa argumenty, każdy w osobnym akapicie, uporządkowane od najsłabszego do najmocniejszego albo w porządku argument – kontrargument) → zakończenie (potwierdzenie tezy lub sprawdzenie hipotezy). Styl oficjalny, bez potocyzmów.
- **Przemówienie** to tekst do wygłoszenia. Według zasad CKE musi mieć **bezpośredni zwrot do adresata** i co najmniej **dwie różne** cechy z listy: środki retoryczne (pytanie retoryczne, powtórzenie, porównanie, słownictwo wartościujące), tryb rozkazujący, czasowniki w 1. i 2. osobie l. mn. (*pomyślmy, wiecie*), zaimki 1. i 2. osoby l. mn. (*my, wy, nasz, wasz*), zjednywanie przychylności słuchaczy (*Wiem, że jesteście ludźmi odważnymi*). Cechy przemówienia mają się pojawiać w **całym** tekście, a nie tylko we wstępie.
- **Budowa przemówienia**: zwrot do słuchaczy i zjednanie ich przychylności → teza → argumenty z przykładami (z pytaniami retorycznymi i zwrotami do słuchaczy) → apel (*Nie bójcie się…*) → podziękowanie za uwagę.
- **Słownictwo porządkujące wywód**: *po pierwsze, kolejnym argumentem jest, ponadto, najważniejsze jest jednak, potwierdza to, świadczy o tym, przykładem jest, z tego wynika, podsumowując.*

Kryterium	Pkt	Co trzeba spełnić, aby dostać najwyższą ocenę
1. Realizacja tematu	0–2	forma zgodna z tematem, uwzględnione wszystkie elementy polecenia, cała praca na temat

2. Elementy twórcze (opowiadanie) albo retoryczne (rozprawka, przemówienie)	0–5	opowiadanie: funkcjonalna narracja, logiczny układ zdarzeń, co najmniej 6 z 10 elementów, twórcze wykorzystanie lektury; rozprawka i przemówienie: pogłębiona argumentacja, argumenty z przykładami, uporządkowane
3. Kompetencje literackie i kulturowe	0–2	funkcjonalne wykorzystanie lektury obowiązkowej (i innego utworu, jeśli temat tego wymaga), brak błędów rzeczowych
4. Kompozycja	0–2	budowa zgodna z formą, akapity wydzielone graficznie, najwyżej 1 usterka w spójności, logice lub podziale na akapity
5. Styl	0–2	styl dopasowany do formy i jednolity (np. bez potocyzmów w rozprawce)
6. Język	0–4	szeroki zakres słownictwa i składni oraz najwyżej 4 błędy językowe
7. Ortografia	0–2	najwyżej 1 błąd (uczniowie z dysleksją: najwyżej 3)
8. Interpunkcja	0–1	najwyżej 9 błędów (uczniowie z dysleksją: najwyżej 11)
Razem	20	co najmniej 200 wyrazów; przy 180 wyrazach lub mniej ocenia się tylko kryteria 1–3

- **Zero punktów za całą pracę**: brak odwołania do lektury obowiązkowej, forma niezgodna z tematem (np. rozprawka zamiast przemówienia), praca nie na temat, brak rozwinięcia. Samo imię bohatera bez sytuacji z lektury to **nie** jest funkcjonalne odwołanie.

Rozprawka i przemówienie

akapit: argument → przykład z lektury → wniosek

rozprawka: wstęp z tezą, co najmniej dwa argumenty, zakończenie

przemówienie: zwrot do słuchaczy i co najmniej dwie cechy retoryczne

co najmniej 200 wyrazów i odwołanie do lektury obowiązkowej

Przykłady z wyjaśnieniem

Przykład 1. Temat: *Czy warto pomagać innym?* Odróżnij argument od przykładu.
Argument: *Pomaganie innym zmienia na lepsze także tego, kto pomaga.* Przykład: *w „Opowieści wigilijnej" Scrooge po nocy spotkań z duchami posyła rodzinie Cratchitów ogromnego indyka i podnosi Bobowi pensję – po raz pierwszy od lat czuje radość.* Argument jest ogólny, a przykład to konkretna sytuacja z lektury.

Przykład 2. Zamień zdanie rozprawki na fragment przemówienia.
Rozprawka: *Przyjaźń pomaga przetrwać najtrudniejsze chwile, co pokazuje historia Rudego, Alka i Zośki.* Przemówienie: *Drodzy przyjaciele, czy wyobrażacie sobie wojnę bez kogoś, na kogo zawsze możecie liczyć? Pomyślcie o bohaterach „Kamieni na szaniec": gdy Rudy trafił w ręce gestapo, przyjaciele zaryzykowali życie w akcji pod Arsenałem, żeby go odbić.* W drugiej wersji są: zwrot do słuchaczy, pytanie retoryczne, tryb rozkazujący („pomyślcie") i czasowniki w 2. osobie l. mn.

Przykład 3. Teza czy hipoteza?
Warto być wytrwałym. – teza: stanowisko przyjęte na początku i udowadniane w całej pracy.
Wydaje się, że mówienie prawdy nie zawsze jest łatwe, ale się opłaca. – hipoteza: przypuszczenie, które sprawdzasz i które w zakończeniu potwierdzasz albo odrzucasz.

Zadania

1 **Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.** ___ / 4 pkt

1. Teza to stanowisko, które autor rozprawki udowadnia.	P	F
2. Przykład z lektury powinien streszczać całą fabułę utworu.	P	F
3. W przemówieniu cechy przemówienia powinny występować w całym tekście.	P	F
4. Praca licząca 180 wyrazów może dostać na egzaminie 20 punktów.	P	F

2 **Połącz cechę przemówienia z przykładem. Wpisz literę.** ___ / 5 pkt

1. bezpośredni zwrot do adresata	a) „Przeczytajcie tę książkę jeszcze raz."
2. pytanie retoryczne	b) „Wiem, że jesteście ludźmi, którzy myślą samodzielnie."
3. tryb rozkazujący	c) „Drogie koleżanki, drodzy koledzy!"
4. zaimek 1. osoby liczby mnogiej	d) „To od nas zależy atmosfera w szkole."
5. zjednywanie przychylności słuchaczy	e) „Czy przyjaźń można kupić?"

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____ 5 ____

3 **Które zdanie jest argumentem, a nie przykładem? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.** ___ / 1 pkt

A. Bilbo uratował krasnoludów z sieci pająków w Mrocznej Puszczy.
B. Przyjaźń daje siłę w trudnych chwilach.
C. Scrooge posłał indyka rodzinie Cratchitów.
D. Nemeczek przyszedł bronić placu, choć był chory.

Rozprawka i przemówienie na egzaminie – ćwiczenia podstawowe

KARTA 2/6

Sprawdzam, czy rozumiem podstawy

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 14 pkt

Pamiętaj: akapit: argument → przykład z lektury → wniosek

1 **Przyporządkuj zdania do właściwej kolumny: argument albo przykład.** ___ / 6 pkt

Odwaga pozwala bronić tego, co najważniejsze.
Cześnik i Rejent spierają się o mur graniczny w zamku.
Kłótnia o drobiazg może zniszczyć spokój wielu ludzi.
Scrooge po nocy spotkań z duchami staje się hojny.
Człowiek może się zmienić, jeśli zrozumie swoje błędy.
Rudy, Alek i Zośka biorą udział w akcjach Małego Sabotażu.

argument	przykład

2 **Uporządkuj zdania tak, aby powstał akapit argumentacyjny. Wpisz numery od 1 do 3.** ___ / 2 pkt

_____ Z tego wynika, że prawdziwy przyjaciel jest gotów zaryzykować dla nas bardzo wiele.

_____ Przyjaźń sprawia, że człowiek potrafi poświęcić się dla drugiej osoby.

_____ W „Kamieniach na szaniec” przyjaciele Rudego biorą udział w akcji pod Arsenałem, aby odbić go z rąk gestapo.

3 **Dopisz przykład z lektury obowiązkowej do argumentu: „Chciwość i żądza władzy prowadzą do zła”. Podaj tytuł i sytuację.** ___ / 2 pkt

4 **Sformułuj dwa argumenty do tezy „Warto być wytrwałym”.** ___ / 2 pkt

Sprawdzian: Rozprawka i przemówienie na egzaminie – grupa A

KARTA 5/6

25 minut · 18 pkt

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 18 pkt

1 **Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.** ___ / 4 pkt

1. Hipotezę sprawdza się w pracy i na końcu potwierdza albo odrzuca.	P	F
2. Przemówienie musi zawierać bezpośredni zwrot do adresata.	P	F
3. W rozprawce wolno używać wielu wyrazów potocznych.	P	F
4. Brak odwołania do lektury obowiązkowej nie wpływa na ocenę pracy.	P	F

2 **Które zdanie jest przykładem, a nie argumentem? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.** ___ / 1 pkt

A. Pamięć o domu daje siłę w trudnych chwilach.

B. Książki potrafią wzruszyć nawet dorosłego człowieka.

C. Tęsknota za ojczyzną może być silniejsza niż obowiązek.

D. Skawiński zaczytał się w „Panu Tadeuszu” i nie zapalił latarni.

3 **Sformułuj tezę do tematu „Czy warto być odważnym?”. Napisz jedno zdanie.** ___ / 1 pkt

4 **Podaj jeden argument do swojej tezy. Zilustruj go przykładem z lektury obowiązkowej. Podaj tytuł lektury.** ___ / 3 pkt

5 **Przekształć zdanie rozprawki w zdanie przemówienia. Użyj dwóch różnych cech przemówienia.** ___ / 2 pkt

Odwaga pomaga bronić tego, co ważne, co pokazuje postawa obrońców z „Reduty Ordona”.

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Rozprawka i przemówienie na egzaminie – zestaw 6 kart pracy z kluczem i powtórką, klasa 8

Podgląd pokazał 6 z 19 stron. Pełna wersja: 19 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Karta 1: Rozprawka i przemówienie na egzaminie – najważniejsze wiadomości – 5 zadań, 16 pkt
- Karta 2: Rozprawka i przemówienie na egzaminie – ćwiczenia podstawowe – 6 zadań, 14 pkt
- Karta 3: Rozprawka i przemówienie na egzaminie – utrwalenie – 5 zadań, 15 pkt
- Karta 4: Rozprawka i przemówienie na egzaminie – w praktyce – 2 zadania, 16 pkt
- Karta 5: Sprawdzian: Rozprawka i przemówienie na egzaminie – grupa A – 7 zadań, 18 pkt
- Karta 6: Sprawdzian: Rozprawka i przemówienie na egzaminie – grupa B – 7 zadań, 18 pkt Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości z przykładami.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/jezyk-polski-klasa-8-dzial-06-rozprawka-i-przemowienie-na-egzaminie-zesta